Број 281. У Новом Саду, у четвртак 18 децембра 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Шта мисле у Аустрији?

Беч, 14. децембра.

Као увек, политика је застала за време празника. Велика публика са запетом пажњом изгледа, како ће испасти политичка честитања на нову годину. Шта ће одговорити министри, председници сабора, вође странака и друге важније личности на политичке честитке.

Озбиљни политички кругови не дају на то ништа. Они знају, да све те личности већ данас лупају главу и знаде се, како ће да прикрију што мисле и како ће да терају воду на своју воденицу.

Оно, што мисле у Аустрији, то јест, што мисле меродавни фактори, то се не може дознати ни из новина, ни из политичких честитака. Буде, да у новинама и продре кад и кад по која „права и истинита“, али ко ће тако да одреди, која је права и где је мера, којом ће да се измери истинитост њена

Ја сам имао прилике да у истини дознам шта мисле у Аустрији, или ако хоће у Бечу, или још боље да кажем: шта мисле они, који су меродавни?

У погледу унутарње политике веома су забринути. Виде где је застало и у Аустрији и Угарској и не иде ни у чем напред. Напротив предвиђе још јаче заплете међу појединим странкама, а највише их боле заоштреност, која је наступила у питањима одношаја између Аустрије и Угарске. И то баш — сад.

У погледу спољне политике налазе се у веома ружичастом расположењу и држе да је сад најзгодније време да продиру напред. По њиховом најдубљем уверењу Аустро-Угарској је отворен пут не само за ново-пазарски санџак, и не само за Стару Србију и један део Маћедоније, него јој је отворен пуг за Србију.

Верују као и цео остали свет, да Турска неће моћи извршити реформе и да ће бити повода за интервенцију. Од Србије и Бугарске не презају. Држе, да су те обе словенске државе толико већ оронуле материјално и политички, да ни у једној ни у другој неће моћи наступити срећено стање. Рачунају на јаке борбе и у једној а другој држави, а не верују у могућност савеза на погодбе између Србије и Бугарске. — Од несловенских балканских држава, од Грчке и Румуније не презају.

Најзанимљивије је, како мисле о Русији. И ако не држе, да ће сигурно доћи до рата између Јапана и Русије, и ако не држе сигурно, да ће се у тај рат доцније умешати Енглеска, ипак су уверени, да су Русији везане руке и она се за дуже време не може посветити балканској политици. Шта више нису сигурни: хоће ли Русија бити у стању да учини у Бугарској оно, на што даје права погодба, која је склопљена у Мирцштегу.

Но и да нису у овај мах везане руке Русији на далеком азијском истоку, ипак су уверени у Бечу, да Русија неби сметала Аустро-Угарској да се шири на Балкану. Данашња руска дипломација заступа мишљење, да је Немачка већ одвише јака и да је Аустро-Угарска само зато у савезу с њом, што је слаба. Ту слабу Аустро-Угарску треба појачати, да може бити самосталнија и више Словенска.

У Бечу зазиру мало од Мађара баш због овог последњег. Не верују, да ће то многима ићи у интерес. Опструкција у Угарској јако мрси рачуне бечкој политици. Чак држе, (и ако то не тврде сигурно) да је могуће и то, да је цела опструкција вешто удешена између угарских странака, како би се донекле омело продирање на исток. Но као што рекох у то се слабо верује и држе, да би мађарски политичари пристали и на даље продирање на Балкан, као што су пристали, да се окупира Босна и Херцеговина.

Нами Србима не изгледа ово вероватно, јер нам је то немило чути, али треба узети ствар како је и не треба као баба тумачити сен онако, како је њојзи мило.

Један који није политичар.

(Доносимо овај извештај и ако не држимо да у многоме није тачан. (Пр. ур. „Заставе.“)

Из Маћедоније.

(*Нови судари. — „Коло српских сестара“ у Маћедонији. — Бугари убијају Србе.*)

— Допис „Застави.“ —

Солун, 14. децембра.

И ако је снег пао, ипак пушка пуца.

О новим сударима чета с турском војском, јављам вам укратко ово:

Једна устаничка чета појавила се била у околини Дојрана, у селу Бањица. Једно оделење војске одмах је било испослано из Дојрана, да иде у потеру за четом. Војска наиђе на њих у недељу у вече 7. о. м. Пред зору устаници покушаше да побегну али војска их спречила и борба отпоче. У току борбе погинуло је с устаничке стране 6, а с турске 1 војник и 1 жандарм. Остатак четника успео је побећи у правцу Ујевђелије.

Друга једна чета упала је у по дана у село Челтик у околини Јеница и убила 3 сељака, а после тога разбегла се. Војска је послана за њом.

Пет Мухамеданаца родом из Карацаабаде и из Петре, у околини Јеница и Водена убијени су у Мандалу, не далеко од Јеница.

Дванаест усташа, предвођени неким Христом, нападоше на куће ових Мухамеданаца и запалише их уз припомоћ четворице сељака из истога села. Ова четворица су одмах ухваћена и предана властима, а за Христом и његовим четама отишла је потера. Заповест је издана да их доведу а мртве а живе!

Пре неколико дана, властима је било јављено, да су се 5 устаника скрили у кући неког Манче у Баленци, код Дојрана. Послате трупе одоше и опколише кућу и одмах отпоче борба. Чим се борба отпочела други устаници, који су били скривени по другим кућама изађоше и попеше се на једно брдашце, које доминира над кућом Манчевом, одакле почеше пуцати на трупе. У томе дође и појачање војци Кад виде Манче и његових 5 другова у кући да им нема спаса, они кућу запалише а сами покушаше да побегну; но чим изађоше из куће, бише потучени. Они други, који су се налазили на брдашцету више Манчеве куће, разбегаше се; али су трупе из Ђерђелије и Дојрана пошле у потеру за њима.

У близини села Радоница сударила се једна чета устаника, њих дванаесина на броју са војском. Четници су се у брзо повукли и побегли, оставивши за собом на бојишту 14 годишњег сина шефа Христа, веома опасно рањена.

У срезу Цума-Вала (Горња шума) предало се прошле недеље 20 устаника властима, а 27 у срезу мелничком.

48 фамилија летос пребеглих у Бугарску, вратили су се својим кућама у Једренски вилајет.

ПОДЛИСТАК.

ДВЕ ПРИЧЕ.

Како се преноси драго камење.

Један трговац, који је својим послом често путовао између обала низоземских и енглеских, приметио је скоро увек међу путницима неког човека, у доста хабеном оделу. Тај незнанко избегавао је увек друштво, повукао би се увек у крај и изгледао је као човек, којем доста трајаво иде. Трговцу је пало у очи, што овај по изгледу сиромах човек, тако често путује лађом. Но још се више изненадио, кад је оног сиротог незнанка видео једног дана у Лондону, али у посве промењеном облику. Хабено одевени сиромашак са лађе, изгледао је у лондонским улицама као отмен и имућан човек; био је врло укусно и скупоцено одевен, а свраћао је у прве и најскупље гостионе. Због свега тога изгледао је трговцу тај незнанко врло сумњив. Држао га је за каквог чувеног кријумчара; но како незнанко никад није имао уз себе какав повећи завежљај, већ само малу скромну торбицу, то зацело није кријумчарио, већ је са својим хабеним оделом прикривао другу какову тајну.

Трговац се једном приликом случајно састане са својим ранијим познаником, вишим полицијским чиновником, те га упозори на тајанственог незнанка. Но полицијски чиновник већ је добро познавао чудноватог путника, који је час био хабено, час опет врло укусно обучен, и испричао је трговцу житије тог незнанка. Ево те повести:

»Ми тог човека врло добро познајемо, и немате ни најмање право кад га држите за обешењака или кријумчара. На против он је врло поверљив, поуздан човек и виђена личност. Он је јегад од оних људи, који преносе дијамант из Лондона у Париз ил Амстердам, и одатле опет натраг у Лондон. Сви дијаманти из јужне Африке доносе се у Лондон, ту се групишу, а затим се у првом реду шаљу у Амстердам, где су најславније радионице на свету, које глачају дијамант. Углачано камење добрим делом носи се натраг у Лондон. Многим се покушајима утврдило, да је најсигурније и најефтиније, кад извесна поверљива лица преносе дијамант, јер кад би се поштом морало слати тамо и амо, то би врло скупо стало. Деберова компанија у Лондону има три така сигурна лица, који преносе дијамант, те који због тога у извесном времену путују из Лондона и Амстердам ил Париз и натраг? Они су на том свом путу обично врло хабено обучени, јер на такове људе нико и не помишља, да имају велико благо код себе. Па ипак преносе они у својим џеповима врло често дијаманта у зредности од више милиона круна. Они су врло добро плаћени, но, предузима се увек и друга мера предосторожности. Тај поступак је врло занимљив и пробитачан, те спречава да учини проневеру и онај од поузданика, који би се показао као несигуран. Деберова компанија прибегла је наиме овом средству: Ако има у Амстердам да се пошље извесна количина неуглачаног дијаманта, или ако има оданде да се донесе у Лондон углачано камење, то у таком преносу учествују сва три поузданика, но они никад не путују — заједно, већ у разне дане и разним путевима. Само један од њих има праве дијаманте; друга двојица носе врло вештачке имитације, тако звани лажан дијамант. Завежљаји са дијамантом су запечаћени, поузданик дакле не може испитати камење, и незна никад, дали преноси прави или лажан дијамант, дакле врло много ставља на коцку, ако би покушао да умакне, па при томе са лажним камењем.

Једном од тих поузданика, и то најстаријем и најсигурнијем, десио се овај чудноват доживљај. Између Лондона и Довера путовао је жељезницом на трећој класи. На путу ушло је

Једна чета, када је хтела да пређе из Бугарске у Турску, враћена је натраг

У Калче једна чета узела је била 130 оваца, али их је војска потерала, те су устаници побегли, оставивши за собом овце.

*

Изасланице патриотског друштва „Кола Српских Сестара“ из Београда баве се већ од две недеље дана но овамо у битољском вилајету, где раздају пострадалим Србима помоћ. Оне су понеле собам већу суму новаца као и масу зимског, топлог одела. Српско становништво их је свуда са задовољством дочекало, а још благодарније их је испратило. Изасланице: гђа Милица Др. Добри и гђа Надежда М. Петровић пропутовале су битољски прилепски и кичевски крај.

Бугарски комитет не престаје и даље убијати Србе. 8. ов. м. убио је српског књижара Спиру Џалбисовића у Прилепу. И његов претходник, српски књижар там. Тодор Поп. Антић погинуо је 1899. г. За последња два месеца Бугари су убили шест Срба у Ст. Србији и Мађедонији: 4 у битољском вилајету. (Митра Нововића у Јабланци, Дима Михајловића у Крушју, обојица настојатељи српских школа, Ристу Марковића кмета у Нерези и сад Спиру књижара у Прилепу) и 2 у косовском вилајету (поп-Атанаса и брата му Василија Илића у Рашеву, у Малешу).

Док Бугари овако из дана у дан конабе једног по једног Србина у Мађедонији, дотле имају господа у Софији образа да говоре о неком споразуму са Србијом! Веће дрскости не може бити. У Мађедонији убијају Србе, а у Београду се с њима љубе.

Т-ко П.

Нови Сад, 17. децембра.

У ствари текелијиног фонда, није саборски одбор решавао у јучерашњој седници. Јуче по подне у опште није било седнице, јер је радио одбор за прорачун. Можемо утврдити, да је отпис министар-председника у тој ствари изазвао велико нерасположење, јер ово што се сад мисли да учини са ½ текелијиног фонда, у најближем је духовном сродству са „беочинском кајом“. — Зар ће данас фундационе и фондовске ствари да се решавају путем патента и резолуција? Саборски одбор има према свом положају, велику одговорност, али смо уверени, да ће он учинити шта треба.

Нови Сад, 17. децембра.

Продужење опструкције. Данас је јасно да сви покушаји, да се и мањина опозиције окане опструкције, нису и неће уродити плодом. Сигурно је и то, да до јануара неће сабор моћи изгласати војне предлоге ни у начелу а камо ли у појединости. Из овога излази, да ће се регрутовање и по пети пут морати одложити. То пак значи, да ерзац резервисте, који имају првог фебруара да ступе под заставе, неће моћи пре маја бити пуштени својим кућама. Од четрдесет хиљада ерзац резервиста, две трећине су ожењени и имају породице и ти дакле неће моћи бити код куће, кад буде пољски рад у јеку и кад би требало сву своју снагу да уложе у тај рад да би могли изхранити своју породицу. Нема сумње, да ће ово изазвати у целој земљи велико незадовољство. Владини листови већ сад бацају ту тешку одговорност на опозицију, а ова опет на владину странку. Међутим ово нас подсећа на тучу између чобана. — У сабору међутим тече све мирно. Непомирљиви држе опструкционе говоре а посланика није било ни толико, да је сабор могао доносити правоваљано решење. Кошутовци, од кад се споразумеше с Тисом, скоро никако ни не долазе у сабор. Данашњу седницу је својим говором испунио Гаврило Угрон.

Политичке маске
бившег бана Хедерварија

Поводом двадесетгодишњег му јубилеума, као поука за будући политички рад у Троједници.

IV.

Погледајмо још мало, како је бан спутао све становнике у Троједници у окове обесног и суровог апсолутизма, па да се види, од куд је он у стању био толико и тако окрутно владати у земљи.

Бан је то по обичају свију деспота, употребио за свој циљ оруђа: „зобницу и бич“, па колико год је богато товио своје мамелуке и сатрапе, толико је жестоко шибао људе, који му не хтедоше неправедне жеље испуњавати.

Бан је сталеже грађанске у својој земљи — један по један начинио сарвонам.

Прво је стегао своје управне и судске чиновнике, па и друге, да ни један није смео гласати при изборима за сабор за опозиционог кандидата.

Политички чиновници су били шта више јавни званични кортеши банови. И најмањи писар у општини имао је за време избора неограничену власт: „jus gladii ac necis“, над грађанима, разуме се опозицијоним.

Ако се који чиновник само „лабавим“ показао у тој „дужности“ — премештен је казне ради, запостављен је иначе или је губио службу.

Давно је било оно, кад су и општински бележници — гласали и радили за опозицију.

А од како је постао био шефом јустиције, госп. Клајн, уведен је прави денунцијански систем у правосуђу троједничком.

Президијалне наредбе гледе ове или оне „незгодне“ особе су свакидања ствар биле.

Деценијама је бан систематски ограничавао сталеже грађанске у слободама.

То је постизавао нарочито помоћу сабора у који су усљед назадног изборног реда, (по ком ни 4 постотака грађана не учествују), и још назаднијег провађања избора — улазили у сабор већином слепи сљедбеници грофа Хедерварија, који је био шеф владе, а уједно и владине странке!

У сабору су стварани најконзервативнији закони. У осталом тај се сабор не би ни смео у правој речи — назвати сабором према раду му до сад. Тај се сабор није ни сазивао готово, а и кад се сазвао, било је то обично у пролеће и у јесен на недељак два дана, дотле док се не конституише, не изгласа индемнитет влади, изговоре славопоји бану од ког мамелука, хвалисања и незгодни вицеви бана, стави која интерпелација од „опорбе“ — да се види да постоји — а на коју се обично не добива одговор.

Ако би који опозиционар проговорио што оштрије и истинито о бановој управи, управо много блажије, него се чини у другим земљама, онда се једноставно искључи тај „незгодни“ опозиционар — на 70 седница, као Фрања Поточњак, и његове се интерпелације или предлози просто поврате. — А касније није било ни тога — јер није било више ни опозиције, као што је Поточњак.

Управо није ни било целе ове године ни саборског заседања до ево сад у децембру и сабор тај није имао целе године 1903. ни свог — буџета! — Такве карикатуре парламентарне нема нигде.

Иронија или управо цинизам је од Шандора Егерсдорфера, који је у садашњем заседању тврдио и доказивао, али није доказао, да је пословни ред загребачког сабора најслободоумнији на целом свету, јер може и поједини посланик — ставити у сабору питање (интерпелацију) и говорити.

Та где се посланик може из седнице искључити — може ли он доспети до интерпелације и говора?

И жупанијске скупштине, — које баш стоје под апсолутним господством жупана, и у које такође улазе само мамелуци владини, имају више карактера репрезентативног тела него троједнички сабор, јер се упуштају бар у расправе ствари и бивају чешће. — А сабор не ради стварно чим ни буџет не доноси.

Јадна су до душе и та жупанијска

у његово оделење једно младо девојче, управо дете, које није имало ни петнаест година. Девојче је било врло безазлено и изгледало је јако плашљиво, и поузданик јој је радо тумачио све на путу и о путу. Тако се брзо заподео живахан разговор и тако су постали поверљиви једно према другоме, да је поузданик бацио у страну сваку опрезност и својег безазленог сапутника понудио је јелом, које је извадио из своје торбице и почео да једе. Девојче је примило понуду, јело је слатко и за тим се сетило, да јој је тетка дала на пут једну боцу вина. И сад је слатким усницама тражила, да њен сапутник, који је с њоме поделио свој доручак, пије мало и од њеног вина. Поузданик је попио чашицу вина и брзо је заспао. Кад се пробудио, а то се десило баш пред Довером — био је у оделењу сам. Први покрет му је био да опипа завежљај са дијамантом, који је носио у своме џепу. Но њега више није било. Она »безазлена и плашљива« млада сапутница била је препреден лопов, који је добро познавао тајну поузданика и покрала је највештијем од њих, благо, које је собом носио. На срећу преносио је овог пута тај најсигурнији поузданик, лажно камење, те тако прошао је само са голим страхом, друштво није имало штете, а онај препредени лопов »оно младо, безазлено девојче« није дошло до толико жељеног плена.

Познаје свог Раку.

Кад је руски цар Александер I. дошао једном у походе у Вајмар и при столусе заподео био разговор о Јени, изразио је био своју жељу, да види тамошње ђаке. Са осмехом је додао, како би му се та жеља могла лако испунити, јер велики војвода Карло Август треба само да заповеди, да ђаци праве шпалир, кад он са гостом у Јену уђе.

Домаћин се благо насмејао при тим речима и рекао је: »Видећемо, видећемо, шта се да учинити«.

Један сат касније јурио је на коњу брзи гласоноша право у Јену, са ручним писмом великог војводе на ректора (старешину) универзитетског; а другог дана за тим одвезао се и сам домаћин са својим гостом онамо. Велика отворена дворска кола, у којима је седео домаћин са гостом, била су од прилике још четврт сата удаљена од вароши, када се већ са кола могла видети читава поворка ђака, који су се изређали и с једне и с друге стране пута, којим су дворска кола морала проћи.

Лукави осмех сиграо се на уснама великог војводе и обрнувши се цару, рекао је: »Видећете их »све,« те веселе,« слободоумне ђаке. све, ни један неће фалити«.

И доиста је тако било. У дугом реду, с једне и с друге стране, са тробојком на грудима, ђачком капицом на глави, стојали су ту и пропустили су кроз своју срелину високе госте.

Цар Александер добро је мерио погледом дуги ред ђака и кад су дошли на градску капију, рекао је домаћину: »Много се прича о немирном духу академске омладине јенске али већу послушност но што су ови ђаци показали, кад су се на вашу заповест сви на путу до једног искупили, не би ни ја у Русији нашао.«

Домаћин се маши у свој џеп и смејући се предаде својем госту лист хартије: »Прочитајте, Величанство, ову заповест. То је иста она заповест, коју сам јуче послао ректору, са налогом да је одмах пришије на црну таблу универзитетску.

Цар је узео листак и прочитао: »како ће идућег дана Њ. краљевско височанство, велики војвода са својим узвишеним гостом после подне доћи у Јену, то се овим на изричну жељу Њ. краљевског височанства сваком ђаку најстрожије забрањује, да се покаже на улицама, кроз које ће проћи високи гости«.

Цар је заћутао а са лица му се читало велико изненађење.

Велики је војвода међутим са осмехом приметио: Да, да, познајем ја свог Раку и у мраку.

Превео **Миле.**

представничка тела, где се закључује само оно, што жупан хоће!

И право српског народно-црквеног сабора је ограничено помоћу тог бана у погледу беочинске каје, управе закладом Текелијном за владичанство арадско, које се имало креирати или за свештенство банатско, тих огромних добара народних, те гледе утеривања верозаконских приноса и саборских трошкова.

На сабору загребачком су стварани закони, који су спутали учитеље народне, школским законом и још гором применом, а сви су данас на жалост комунални учитељи.

И професори средњих школа земаљских не стоје боље. После учитеља дошао је ред на лечнике, те данас се варошки физик не сме примити кандидатуре за посланика на сабор земаљски, ако се не захвали пре тога на звању свом!

Сходно жељи „српског бана“ — српско православно свештенство је спутано дисциплинарним правилима и има питати свог дијецезана за дозволу, да буде кандидат посланички или да гласа за овога.

Једно од најупливнијих сталежа у држави су адвокати и бранитељи у казненим стварима, па и ови су заробљени Куеновим системом. — С тога ћемо о томе мало више проговорити.

Адвокатски сталеж је по свом карактеру и позиву јавно-правном као примењена правна знаност — као важна полуга за одржање и повећање грађанских слобода за одбрану слободе, имања и особе.

Одветништво ствара и нове законе, побија назадне установе закона и решидбе власти н. пр. код јавних насиља, политичких и религиозних злочина у којима се закон ретроградно тумачи.

Државна потреба је створила тај сталеж и одржао се вековима у свим државама разноликих облика владавине — и поред сваких нападаја.

Особито се значај правне безбедности код адвокатског сталежа огледа у земљама у којима настану нападаји на слободу бораца за политичком слободом.

У последњој линији је адвокат одличан сведок своје странке. — Но нарочито су адвокати способни политичари и парламентари.

У напреднијим земљама имају адвокати и право имунитета за своје речи одбране пред судом.

И материјално су независни.

У назадним земљама постоји за адвокате: Maulkorbordnung у којекаквим дисциплинским одређењима. И у самој Аустрији је јединствен био министар правде Глазер, учењак и поштовач адвоката.

Адвокација у Троједници није слободна ни са ког гледишта. — Није слободна ни обзиром на стицање права заступања, ни на кретање у земљи и одговорност дисциплинарну.

Нема своје власти т. ј. адвокатске коморе и није ни организована као сталеж.

Концесијонирана је, те зависи од милости бана да ли ће поделити право адвоцирања коме и где. — Нема своје дисциплинарне власти него адвоката прогања — судска власт, она иста, чија уредовања потпадају сваки дан критици и контроли адвоката, а које — већ по нарави ствари — изазивају суревнивост, мржњу па и завист, јер судац види и brutto приход адвоката и сравњује га са својим чистим, али који је мањи гледећ на месечне оброке му и не узимајући у обзир своју мировину и друге погодности.

Зависност адвоката у моралном и дисциплинском погледу је ужасна.

У адвокатском реду нема одређеног појма о кривици адвоката, нема одређеног поступка о извиђању те кривице, затим оцени доказа проведења и пресуди; истражује се тајно иза леђа адвоката, обично без заклињања сведока, који су чак странке тужитељке, пресуђује се у тајној седници суда — без присутности окривљеног адвоката, на основу пуког извешћа известитеља, а казни се са једних и истих разлога суспензијом и — свргнућем!

И имовински материјални положај је у адвоката несигуран Адвокат не сме уговорити награду за вођење грађанске парнице и његова се пристојба прво ликвидује од три инстанције суда, па је тек онда може утужити, а тек кад је досуде евентуално опет три инстанције — може је осигурати овршењем или уписом у јавним књигама.

Стечајева немају више судови нетрговачки, па дакле ни адвокати, који су бачени у седишта обичних судова.

Помислите сад, колика материјална и морална зависност лежи у установи тог важног сталежа, кога је са свих страна напала корупција, кад узмемо у обзир нелојалну конкуренцију адвоката међусобом и надри адвоката, јер је у Троједници по пракси слободно сваком адвоцирати и одредбе о надри-писарима стоје само на хартији. За тим узмимо у обзир и друге притиске на адвокате н. пр. од странака које му пријавама могу заслугу осујетити или зауставити ad calendas graecas; скупоћа, сиромаштво клијентеле, именовања заступства, забрана друге привреде, породичне неприлике одветника, казне новчане и друге, досуђивање мањег трошка и заслуге и т. д.

Ни једно дисциплинарно право није тако казуистично као адвокатско: (Бенедиктова адвокација нашег доба т. ј. аустријска) а ово особито важи за адвокатско дисциплинарно право у Троједници, како ћемо се одмах уверити из преписа и примене закона на конкретни случај.

Кад се хоће може се казнити адвокат и кад, што-но, реч само на глави својој — накриви шешир н. пр., јер се то не слаже са његовом чашћу и угледом а који му иначе сваки поткопава — особито суци, — па је адвокат постао давно моделом за све увредљиве пословице и исмевања горке епиграме и излива непопуларности у право мржње (Бенедикта) а надриписари, јавни агенти па и судски чиновници могли су до сад чинити што хоће. — Ови и не плаћају порезе на своју зараду.

Кад знамо, да су суци зависни од банове владе — супрот закона о независности судаца од год. 1874. — онда знамо да и адвокату може скрхати врат банова влада апсолутистичка — ма за какву ситницу и кад год хоће по адвокатском „реду“ неком старом патенту, који у § 39 има чак и наређење које гласи: да се имају строго казнити адвокати, који у оп ће преступе закон, не велећи: који су то закони, да ли казнени или грађански или можда морални.

Др. Брешћенски је у садашњем сабору само мимогред споменуо потребу донашања новог адвокатског реда и ништа више.

Казнени бранитељ је специфична установа аустријска, па постоји и у Троједници.

Бранидба та није концесионирана од земаљске владе него слободна и има право бранити оспособљен правник с тим, да само пријави то право банском столу и захтева упис свој у листу бранитеља.

Над тим заступницима не постоји дисциплинарна власт за дела незванична т. ј. која нису извели у суду, па исто тако као и други грађани на пр. приватни лечници одговарају за незванична дела по општим законима (казненом и грађанском) — него може дисциплинирати дотични сенат, расправе суда или казнени судац казненог бранитеља опоменом, глобом, уклањањем из суда; а само ако на расправи учини бранитељ већу некоректност — онда може бански сто одузети му право до 6 месеци.

За незванична дела, уколико би била злочин или прекршаји из користољубља — губи бранитељ право одбране ipso jure т. ј. и без пресуде изричне о том губитку, како дисциплинарне тако и казнене власти.

А кандидат који је већ осуђен тако од казненог суда, не може ни бити уписан у листу бранитеља.

Па и без овог последњег, без да је дакле осуђен ради злочина или оних прекршаја, банова влада одузела је преко банског стола дру Поточњаку право бранидбе дефинитивно због конфисковања неких брошира, но управо, јер је Поточњак био „незгодан“ опозиционар бану, и што је износио на јавност — јамачно и у тим броширама — неправде, које му је банова влада нанела.

Лична мржња банова лишила је човека тог сваког права на праведан опстанак, одузела му је право да ради и зарађује (политика осиромашења). С тога је банова влада Поточњака бацила и на основу празног осумњичења у тамницу, те је тамо месецима трунуо а после без да је пресуђен као злочинац — пуштен је из затвора. Бранидбу му пак не вратише. Бар о том није проглашена окружница.

Политички преглед.

Чеси у борби с Немцима. Наша браћа Чеси бију одсудан бој са бројно већим а политички много јачим непријатељем — Немцима. Није давно било (има још много људи који памте), када је цела аустро-угарска монархија имала неки (бар споља) немачки облик и изглед. Немци, су, кад попустише у Угарској, све своје силе употребили, да се одрже као господари бар у оној поли монархије, а стара је и позната истина, да власник, који има силу и моћ у својим рукама, тим је већма брани, ако није оправдана. Тако су постали и т. зв. „народи другога реда“. Годинама су они одводили словенску децу у немачке школе, образовали их у немачком духу, и женили их Немицама, а који нису били католици, њих су силом и католичили. Тако су они силом стварали неку врсту својих, немачких јаничара И бечки универзитет има врло много да благодари за свој глас словенским научењацима. И Чеси, у борби за своју културу и просвету, за осигурање свог народног опстанка, успеше те створише своје школе, од најмањих до највиших и ако им Немци пречише и још увек пречe. Поред немачког универзитета у Златном Прагу, подигао се и чешки а тако исто и техничка велика школа. Још пре десетак година је немачки универзитет у Прагу био други по броју ђака у Аустрији, данас је то пало да их је једва трећина као на чешком. Све је више и више основних чешких школа, читаоница, јавних предавања родољубиве интелигенције, дигла се свест народна. Они сад не само да чувају своје, него продиру и унапред, не пуштајући ни стопе земље, коју једаред освоје. Најновија борба њихова, води се око отварања новог универзитета у Брну, у Моравској. Већ пет година воде они борбу за ту ствар. Сад им се не може пребацити да немају снаге за тај посао, јер су пашким универзитетом доказали шта вреде. До сада је права и истинска идеја побеђивала, па успеће Чеси у тој својој новој борби!

Војне припреме на далеком Истоку. Све вести, које стижу са далеког истока слажу се у томе, да се Јапан нагло оружа а и да Кинези не седе скрштених руку. Најновије вести су ово: Из Пекинга јављају, да је Јанчикај живо преговарао са јапанским властима, да уступе Кинезима оружја и џебане за милијон таела (7 мил. круна), но јапанске су власти изјавиле да не могу то извести. — Из Токија (јапанске престонице) јављају, да је тајни савет у својој ванредној седници одобрио захтев владе, да се ускори градња жељезнице од Сеула до Фузала (у Кореји).— Даље је закључио министарски савет на основу једног параграфа јапанског устава, који говори о ванредним и преко потребним приликама, да се утроше пет милијона фуната штерлинга (120 милијона круна) на оружање за случај рата. — Оба шпанска санитетска брода добила су налог, да буду спремна. Сви јапански официри и војници добили су налог, да дођу под заставе, арсенали раде и ноћу и дању. — Из Пекинга јављају, да је потпредседник Вај-Ву-Пу а (министарства спољних послова) посетио руског посланика Љесаре (који је Србин из Боке) и питао га, да ли Русија смера, да се по-

вуче из Манџурије. Љесар је одговорио, да о томе за сада не може бити ни говора. Кинеска је влада толико узнемирена, да би радије пристала, да Манџурија остане под руском контролом, но да дође до заплета. — Кинеско министарство спољних послова је изјавило страним посланицима, како би Кина радо пристала, да Русија и Јапан задрже своја досадашња права, која су стекли досадањим уговорима, али да не покушају за сада нове користи за себе да траже. — Руски војни заповедник у Мугдену позвао је одлучно татарског ђенерала, да татарску милицију распусти и разоружа. Ђенерал се одазвао овом позиву и учинио потребне кораке.

Бугарска. Било је у „Застави“ речи о последњим скандалима, који се догодише у бугарском собрању (скупштини), где се опозиција са владином странком не само грдила и ружила најпогрднијим речима, него је чак дошло и до међусобног гушања. Опозиција је издала проглас на народ у коме обележава своје становиште и разлаже, зашто неће да учествује у седницама собрања за трајања његова ове године. Услед тога је политичка ситуација врло заоштрена. Вели се, да ће неки министри из данашњег министарства изићи и да ће се њихова места другим личностима попунити, али под председништвом данашњег министарства, Петкова.

Вести из места и са стране.

Српска деоничарска штампарија у Сарајеву.

Српски народни прваци у Босни и Херцеговини: Глигорије М. Јефтановић у Сарајеву. Војислав В. Шола у Мостару, Коста Р. Кујунџић у Д. Тузли намјеравају основати **„Српску дионичку штампарију у Сарајеву“** којој би задаћа била, да предузима разне штампарске, издавачке, књижарске, новинарске и друге сличне послове, којима се шири народна просвјета и припомаже привредно, имовно и свако напредовања земље и народа, и добили су за ово подузеће већ прописану претходну дозволу земаљске владе.

Основна главница друштва износи 100.000 круна и раздељено је на 2000 деоница по 50 круна, која ће гласити на име.

При потписивању има се на сваку дионицу платити 12 круна 50 потура, а после одржане скупштине за обрazовање друштва у року од мјесец дана још 20 круна, а остатак од 17 круна 50 потура ваља платити најдаље за два мјесеца од дана, у који буде објављено у званичним новинама да је друштвена форма унешена у трговачки регистар.

Горе именовани оснивачи означили су у својој домовини нарочите повјеренике, која ће обавити претходне припремне послове нарочито упис акција, примање уплате првих 12 круна 50 потура по сваку дионицу и издавање привремених признаница.

Овим путем пак обавешћује се и шира јавност о овом подузећу, и свако, ко се слаже и одобрава правац јавног рада горњих утемељача, може се код истих, код којег од повереника или код привременог њиховог благајника Лазе Пупића у Сарајеву обратити ради уписа акција и ближе извјешћа.

Чим припремни послови буду готови, издаће се званичан позив на акције, сазваће се главна оснивачка скупштина и отпочеће се посао.

А како све ово треба што брже да буде, то се овим упозорују сви српски родољуби да похитају ако хоће да буду учасници у овом народном подузећу и да допринесу његову остварењу.

Против опструкције.

Прекјуче је у саборској дворани, на галерији, устао један старац тек што је посланик Мукић свршио свој говор за опструкцију и молио и преклињао да се посланици (од опозиције) одрекну те тактике. Одведен је у саборску квестуру, где му је разложено, да он није позван, да о томе говори. Он се бранио тим, што је Мађар, а у мађарском народном сабору сваки Мађар има права да говори, (Интересантно је то, што се тај Мађар зове — Мајер).

Знак времена.

Отац бившег предстојника Крајчовића, некадањи лекар у Вуковару, др. Шпицер, саставио је неку помаду, која је била забрањена, али се ипак продавала. Сад (кад је Крајчовић у пензији), поново је пооштрена забрана, јер помада садржи у себи живе. Кад се није сетио нико да забрани пре, добро је да су се надлежни сетили бар сад. Боље је ипак икада, него — никада.

Исељавање у Америку из Аустро-Угарске.

С године на годину расте исељавање у Америку све више и више. Несносно стање овде, неда свету зараде, или бар не онолико, колико, треба. Само је из Русије изишао већи број, али је Русија много већа, а што је главно, њени исељеници су — Чивути. Из Аустро-Угарске је исељено самих Словена 140 хиљада. Кад се узме у обзир, да сваки исељеник, кад дође у Америку мора имати 75 К. 50 пот., онда излази, да су само ти Словени изнели преко 10 милијуна круна!

Поднео оставку.

Пишу нам из Сремских Карловаца: Није забележено, а треба забележити, да је и др. Младен Лисавац поднео оставку на чланству конзисторије у архидијецези, јер не сматра изборе за законите.

Посланик положио мандат.

Пишу нам из Загреба, да Васа Максимовић, посланик румски на сабору Хрватске и Славоније хоће да положи оставку на послаништву. Његови политички пријатељи хоће да га приволу да повуче оставку, али тешко ће им поћи за руком.

Дефраудације и проневере.

У Срему није Георгије сам дефраудант. То је ушло — на жалост — и у општи ске чиновнике. Скоро већина општина страдава и страда, јер има често несавесне чиновнике — људе са недовољном спремом и недовољном интелигенцијом. Који се егзекутор или писар препоручи приликом избора свемоћном господину предстојнику, тај добија место, а често пута и сувише велику плату и огроман (дозвољени и недозвољени) приход, за своју (на жалост у много случајева) никакву спрему! Општине су често пута силом расцепане, па тамо, где би се могло радити са много мање чиновника, ствара се силом потреба, да какво сеоце на школу издаје до хиљаду круна, а на општину по пет и шест. Осим тога се ствара на тај начин један ужасан пролетаријат, без заната, са неком тежњом за господством и лаким животом. По некоме пође за руком да се „намести“, али има и таких елемената, који не само да не раде свој посао, него што раде, раде наопако. Тако нам јављају из Дечa, да је тамо проневерио општински благајник своту од седамнаест стотина круна, дакле више него двоструку плату општинског благајника! Заиста жалосно, да контролне области пусте, да дође до толике своте. Желили би само знати, на чији рачун иде та штета и ко ће је накнадити? И то ће бити један остатак од система „рада, реда и законитости“!

Љубавни роман немачког наследника престола.

О наследнику немачкога престола Фридриху Виљему и његовом љубавном роману, говори се врло много. Та је вест посве ненадно избила на површину. Језгро јој је ово: У берлинску дворску оперу дошла је била гласовита американска лепотица Жералдина Ферар, и брзо се била прославила, не само својим умилним гласом, већ и својом заносном лепотом. Наследник престола немачког брзо се загледао у њу, а дворски људи кад су приметили то, нису томе стајали на пут, већ су још подпиривали љубавни жар младог наследника престола, рачунајући с тим, да ће ова лепотица, задржати наследника престола, од бурних забава. „Матен“ вели, како се младић међу тим сувише јако заљубио у лепојку, месецима је облетао својим љубавним изјавама, и лепотица га је храбрила, али је за то врло вешто умела очувати пристојну даљину. Најпосле се љубавни жар толико био распламтео у младићу, да је изјавио, да ће узети за жену само Жералдину Ферар, и никоју другу. Ако је потребно, одрећиће се и чина, и престола и свега, само не свог идејала. Кад је цар Виљем о томе дознао, брзо је донео и пресуду: заљубљени наследник престола креће се на дуже време на пут у свет. Тако пишу и листови, који стоје близу немачком двору. Међу тим берлински лист „Welt am Montag“ друкчије описује цео овај љубавни роман. Он вели, како лепотица није могла да одоле ватреним љубавним изјавама младићевим, и крај тој љубави одиграо се у Америци, где у свом родитељском дому лепа Жералдина Ферар љуљушка мушко чедо, младог потомка лозе Хохенцолерове. — Које је од ово двоје истина, то би најбоље умео рећи берлински двор. (А да није то био узрок скорашњој казни и домаћем затвору престолонаследникову?).

Прилози на српско народно позориште.

1.) Г. Аксентије Марадић, акад. сликар у Новом Саду, уписао се за члана „Друштва за српско народно позориште“ и исплатио је један део чланарине у износу од 40 К. 2.) Г. Александар Јорговић, професор српске више девојачке школе у Новом Саду, уписао се за члана позоришног са уплатом једног дела чланарине у износу од 30 К. 3.) Г. Васа Димитријевић, трговац у Т. Ковину, исплатио је IV. и V. рату чланарине у износу од 40 К чиме је потпуно пвдмирио целу чланарину своју. 4.) Гђа Милица Нецкова у Новом Саду уписала се за члана са уплатом половине чланарине у износу од 50 К. 5.) Г. Гавра Нецков, ћурчија у Новом Саду, уписао се за члана са уплатом половине чланарине у износу од 50 К. На свима овим чланским прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.“

Окужена лађа.

У Хамбург (велику немачку трговачку луку) стигао је један брод, који преважа између Хамбурга и Јужне Америке, али му нису дозволили да се искрца, јер је у њему било силесије мртвих пацова. Званични лекар је одредио, да нико несме ући у брод нити са брода у варош, док се не установи, од чега су пацови угинули. Одређено је научно испитивање стања ствари да се установи, од чега су пацови угинули, јер се боје, да су угинули од куге, и да ће се куга пренети на копно.

Брзојави „Застави.“

Стигли 17. децембра.

Олакшице ислуженим војницима.

Будимпешта. Војницима који су ислужили већ три године а налазе се са службом у Босни, олакшаће се тиме, што ће поједини тамошњи батаљони бити премештени у Угарску.

Сабор.

Будимпешта. У сабору опструкција замерила записнику. Пријављено много интерпелација О дневном реду говори Чаволски.

Незгода краљева.

Беч. Краљ је у Валсеу, силазећи с басамака, запео мамузом о ћилим и пао. Угрувао је десни лакат а челом је ударио о сеченицу једне клупе, која је ту била. Лекари су констатовали, да је владар и по леђи мало нагњечен, али није нужна никаква даља лекарска помоћ.

Трговина.

НОВИ САД, 17. децембра 1903. год. Пшеница прве квалитете нова 14 К. 40——п. Пшеница средња 14 К —н. Пшеница лавша роба 13 К. 60—80 п. Наслица ———— Јечам 10 40—60 н. Зоб 10 К —до —п. Кукуруз у зрну — К. 9·——10 — п. у зрну нови — К. ——— у клипу — К. ——— г.

Мас 8 фор. Сланина сува 68 фор. дебела паљена 68 фор. Све од 100 килограма.

Свиње угојени тешки	46—48 нов.	живе
„ средњи . .	44—45 нов.	мере
„ лаки . .	42—43 нов.	

Све од 1 килограма.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 34 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 06 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	118 кр. 95 п.
Угарска крунска рента	98 кр. 35 п.
Аустријска златна рента	120 кр. 65 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 20 п.
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 35 п.

Терминска продаја (шлусови).

Жито за април 1904.	7·87	7·88
Раж	6·69—6·70	
Зоб	5·49—5·50	
Кукуруз за мај	5·22—5·23	

Књижевни приказ.

Богословски Гласник, часопис за православну богословску науку и црквени живот. Год. II. Уредник протосинђел Иларион Зеремски. Књига IV. Свеска 5. Срем. Карловци. 1903. —

Заборављена тврђа.

Роман у три дијела
од **В. Н. Немировића-Данченка.**
С руског преводи: **Вељко Лукић-Новица.**

(Наставак) (46)

Млади Елисујац бег и не помишљаше на оно, шта га ноћас чека. За њега такви испади и вратоломна подузећа бјеху нешто обично. Још као дијете одгоњаше он коње од немирних горштака, а са кинџалом бранаше стада и ергеле свог оца, кад би на њих напали комшије. Амеда је већма занимало шта ће му Нина причати о Иси. Све то вријеме бјеше му као да сања. У души пониче му нешто необично, што до сада још никад не осјети. Скупа са Исом жељаше свима опћу срећу „да буде свима добро.“ За сад излучио је из те васионске среће тек оне куће, с којима је кућа његова живила у „канли“.*) И ма да га Нина увјераваше, да је „канли“ велики гријех пред Исом — Амед се на то тек осмијехну и рече:

— Зато се наш Мухамед, велики пророк, сам светио и заповједио да се крв крвљу пере.

— Та почујте, Амеде: Исус могао је једним покретом руке уништити сав свијет, а он је трпио поругу, увриједе, бој . . .

— Јест, он је био врло добар. А, могуће се бојао, да не погину са рђавима и добри?

— Али он је свемогућ, и могао је да уништи сам рђаве.

— Истина, истина. Иса је био бољи од Мухамеда. Али тек некако не слаже се са нашим брђанским адетом. Но он је бољи, бољи. Ми, мушки, не можемо да пођемо за њим . . . Ми морамо да чинимо оно, што заповиједа Мухамед.

И Амеда умири то. Њега подузимаше нека необична узбуђеност, кад му причаше Нина о пошљедњим часовима Спаситеља свијета. Сатрвен и измучен стајаше он пред Пилатом. И исти онај народ, који га мало час прије поздрављаше са „осана“! викаше сад бјесомучно: „распни га, распни!“ Он бјеше сам посрјед подивљала народа... И Амед маши се за кинџал, те рече лагано:

— А што мене не би ондје? Што ме не би?

— Па шта би ви учинили? Бог мораше да пострада за читав род људски.

— Што бих учинио? Насрнуо би на жидовску руљу . . . Ја бих . . .

— Али ви сте сам, а њих је било много! утишаваше Нина и нехотице, гледајући га толико одушевљена.

— Шта зато, ако бих био сам? Зар смије човјек на то да мисли? Сам! Све једно: ако га не бих могао ослободити, умро би бар за њега као човјек.

Нина и не примијетивши сама, узе Амедову руку и стиште је.

Пуста главица Голготе . . . на њој су три крста. У средини распет је онај, чији би један уздах могао уништити све свијетове и васељене . . . И он пати као човјек. И у пошљедње тренутке, кад превршише патње његове сваку мјеру, оставља човјештву поблијеђелим од бола уснама вјечни завјет свој:

„Оче, опрости им, јер не знају шта чине!“

Елисујац сјећаше сав блијед. Он се намрштио и загледао у даљину својим ус пламћелим очима, држећи до пола исукан кинџал у готово укоченој руци.

— И он умрије? Умрије. као и она два разбојника?

— Умрије. Сиђе у пакао, побиједи ђавола и у трећи дан васкресе.

— Васкресе? У књигама баш пише да баш васкресе?

— Да како, Амеде, да пише!

— Како је то лијепо! Васкресе и показа се људима? Велиш, видјеше га?

И многи га гледаше? Дуго? Дању и ноћу?

— Дашто, видјеше га ученици и други.

— Видјеше га, дакле, ученици и други? И живог га видјеше? Сасвим живог? И он је, је ли, говорио с њима, са ученицима својима и са свима који у њега вјероваше?

— Јест! Само је један био међу њима, који не хтједе да верује, и Христос показа му ране своје.

— И шајтана је сатро у паклу! Тако ваља . . . Иса је велик пророк.

Васкресење Господње испуни душу Амедову, и онако пребујну, неизрецивим одушевљењем. Он се загледао у плаво небо, те му се чињаше као да види посред обасјаног облачкаИсу толико кротког, и он тражаше по памети својој нешто, чему би га могао и испоредити. „Као јање кад га кољу!“ помисли он напошљетку.

— Није су га узалуд прозвали јањетом . . . рече Нина, као да погађа мисли његове.

— Красно причаш! Слушао бих те читавог живота! — измаче се њему, и би му чисто неугодно, кад спази, како се дјевојка изненада заруменила и задрхтала. Али она се, у осталом, одмах сабрала и засмијала.

— Амеде, донијела сам вам књигу у којој је то све написано. Ви сте полазили руску школу, па како да вам је то скроз непознато?

Није било прилике да научим. К нама је долазио мула. Кад је код Руса био свештеник, код нас је био мула. Читао нам коран, учио нас молитве и причао о Мухамеду. Причао је и о Иси, али мало. Прије Мухамеда била су три пророка: Мојсеј, Иса . . . Трећег сам заборавио . . . Много раније од Мухамеда . . . Имао је дугачку ногу од ове горе до оне . . .

— Адам, сигурно! засмија се Нина.

И они зађуташе. Бјеше им угодно што су скупа. Ни једно, ни друго не хтједе да наруши ријечима ту слатку тишину. Ружице мирисале, а вјетрић се титрао са паучином. Негдје жуборaше вода. Небом пријеђе свијетао облачић, допаде под сунце, заруди се на ивицама, и мало по мало нестаде га, а повише њих пукло чисто плаветнило небеско. Амед премишљаше, колико се високо узнио Иса. И рашта су га до сада учили, да је он био само један између пророка, а сад ето чуо је, да је Иса био син Божји? Син Божји.. дакле већи од Мухамеда? И збиља, Руси свуд савлађују горштаке . . . Руси моле се Иси, горштаци Мухамеду. Иса је, дакле, силнији: био је крогак, свима опрашташе, и ако кудикамо моћнији од пророка крви и освете! Шта то све значи? Како да разумије? У глави му врело, мисли искрсавале и нестајале ужасном брзином, а срце тјескобно замираше од близине дјевојке, коју је Амед љубио, и за коју би волио да умре.

— Жалим, што нијесам рођени Рус.

— Зашто, Амеде?

— Онда би ме гледала као . . . брата! заврши он изненада и незнајући сам зашто, — Имали би једног Бога и једногИсу. Ишли би у једну цркву...

— И сад можете ићи у нашу цркву. Она је свима отворена..

Он не одговори, али мисао његова радила је без престанка у већ заузетом правцу.

— И распети Иса, побиједи сав свијет? А зашто не побиједи . . . падишаха у Цариграду?

— Руске су војске често биле Турке.

— О томе нам нијесу ништа говориле муле. Они, напротив, кажу да је султан непобједљив.

(Наставиће се.)

*) влажда.

Брзојавни поздрави

који су стигли

Дру Јовану Јовановићу Змају

приликом његове 70-годишњице.

((Наставак.)

Београд. Случајно сам из новина дознала, да вам је ових дана био ваш 70-то годишњи рођен дан. Зато вас најпокорније молим, да ми дозволите, да вам и ја моја маленкост, сме честитати. Ја вам желим и Бога молим, да вам Бог да здравља, те да још коју годину поживите Српству и пријатељима на понос и дику. Живели! Мој отац, Паја Степић, придружује се мојим жељама и поздравља вас. Примите многоуважени господине и овом приликом уверење мога одличног поштовања. Јулка Т. Јовановића, чланица кр. срп позоришта.

Београд. Змај Јови, пригодом његове седамдесето-годишњице 23. новембра 1903.

Седамдесет, ето, лета
Пролетеше током света,
Пуна хуке, пуна муке,
Пуна страда, пуна рада
И чемера, а и јада,
Слатког раја, уздисаја;
Пуна бурних и олуја
И тиханих, лаких струја.
Али у тој струји —
Шта нам оно брује? —
Ил' су гласи харфе Еолове,
Ил' јецају гусле јаворове?
Нит су гласи харфе Еолове,
Нит јецају гусле јаворове.
Већ је харфа богодана,
Харфа славног Змај-Јована.

*

Живот струји
Харфа брује:
Каткад тихо као лахор лаки,
Каткад громко као олуј сваки,
Каткад страшно као лав рањени,
Каткад љуто као „Змај“ огњени.
Кад к'о мајка жалосница,
А кад опет као славуј тица...
Али увек исте среће:
И камено срце креће;
Очара га, занесе у миљу
И одвуче божанскоме циљу.

*

Брује харфи, брује, Змај-Јовина,
Јоште много и много година!
Буди Српство, сладопојко, буди!
Разбуктавај ватру му у груди!
Па том ватром нек демоне пржи,
А у срцу свет аманет држи:
Да у рајском и заносном миљу
Увек тежи божанскоме циљу;
Да прославља већег великана,
Свог песника, славног Змај-Јована,
Док је Српства, док је песме миле,
Док је српске песникиње виле!

Стево Чутурило.

Београд. Из свег срца и из дубине душе молим се Богу, да Вас добри Бог поживи дуго година и стогодишњицу дочекали и прославили у здрављу и весељу. Милан Јанковић.

Беч. Драги и много поштовани господине и пријатељу! Свако право српско срце може вам о прослави ваше седамдесетогодишњице живота на првоме месту пожелети, да вас милостиви Бог исто тако чила и здрава још најмање идућих десет година подржи, те да свога великог песника и по навршеној осамдесетој години живота поздравити може Јер име великог песника живеће докле и Српства било буде. Са оваквим искреним и срдачним жељама и уверењем поздравља вас ваш вазданњи велики поштователь. Др. Мих. Вујић, кр. срп. посланик у Бечу.

Беч. Седамдесет година песничкога живота твога, јесу седамдесет алемова српске књиге и народног напретка. Па што више алемова српске књижевности тим боље. — Поп Божа Поповић, др. Мита Мушицки, др. Жарко Миладиновић.

Беловар. Седамдесетгодишњицу са својима најсрдачније честита — Брат Мита.

(Наставиће се.)

Немојте плаћати 100 кр. и више, јер Ви можете добити за готов новац код фирме **M. Rundbakin, Wien IX.|1. Berggasse, 3,** која постоји од 1870. год., са писменом јамчевином од 5 година нове гарантирано прве врсте високе Сингер шиваће машине, добре конструкције, која не прави ларму а шије лако, која је са поправкама усавршена према новијем добу, а по овим јефтиним фабричним ценама: Сингерове фамилијарне шиваће машине, на којој се ногом ради са елегантним затварачем 40 кр. Сингер са прстенастим чунком, јака израда заклопачем само 75 круна; велика са прстен. чунком за мушке и војничке кројаче 95 круна. Central-Bobbin комплетна 90 круна. Цене за готов новац. Капара 15 кр. остатак са поувећем. Многобројна признања и накнадне поруке стоје на увид. — **M. Rundbakin, Wien, IX|.1. Berggasse 3.** Ценовници бадава. 1010 3—

Franz Hirmann

фабрика метал

Budapest, VII., Csanyi-utcza 9.

израђује сваковрсне парне справе за водоводе, уваћа осветлење, прави шмркове за пиво и вино, ваздушне пумпе за точење пива и сваковрсне металне славине. По наручбини и цртежу лије металне и пакфонске форме за лимаре, табле за натписе и за фирме и све остале у ову струку спадајуће послове тачно, брзо и солидно.

1056 Телефон. — Основано 1880 г. — 2—12

Фабрика тегова (Gewichte) од месинга — на велико.

Од удружених фабрика покрованца опуномоћен сам, да заостатке истих у пола цене продајем. С тога нудим:

Зимске покровце за коње

Ови дебели неподериви покровци су изврсне израде, топли, вунати и меа при бојадисаним бордирима, и могу се и за спаваће покриваче употребити, а при томе су јефтини за подсмеј. Сиви вунени зимски покровци за коње сорта А. 170×130 велики **4 круне**; сорта В. **5 кр**, сорта С. најфинији квалитет, сиве са црвеним и црним бордурама 3½ киле тежак, 200 c/m, дуг, 150 c/m. широк — **7 кр. 50 пот**

Разашиљање са поузећем. Ако се не допада враћа се на захтев новац натраг. Многе поновљене поруке од пецара и спахија и т. д. 1019 4—

M. RUNDBAKIN, Wien, IX. Berggasse 4.

За српске домове најлепши Божићњи поклон.

1 боца од $1^1/_2$ литре са ликом светитеља и 12 чаша за вино са ликовима Срба песника К 13·50
1 бокал од литре са ликом светитеља и 6 чаша за воду са ликовима Срба песника — К 12·—

На боцама и бокалима могу се добити следећи ликови:

Св. Никола, Св. Јован, Св. Василије, Св. Ђурађ, Ђурђиц, Св. Димитрије, Св. Стеван, Св. Параскева, Св. Архангел Михаил, Св. Лука, Св. Игњатије, Св. Тројица, Српски грб, Срби око гуслара.

Адреса: **Uros Csavits**, Export, Gross-Kikinda. 1062 2—3

ТРАЖИМ ЗА МОЈУ
адвокатску канцеларију
вештог
солицитатора.
Др. Александар пл Рокнић,
1063 2—3 **у Митровици.**

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ТЕОДОРА ТУРИНСКОГ
у Вел. Бечкереку
код „златног јагњета“
главна улица, код српске цркве.

Препоручује за наступајуће празнике своје обилато стовариште: *Шећера, каве, пиринца, свеће, најбољег зејтина, бадема, лешника, грожђа, ораја, шљива, правог енглеског рума, руског чаја, Thee-Broda ликера, коњака, добре праве комовице и шљивовице, јужног воћа* и т. д.

Послуга тачна и брза.
Све по најумеренијој цени.
Најбоља каквоћа. 1033 10 10

На сваком листу водени знак.

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве
923 15—80

Одликовано златном медаљом у Бечу, 1902.
Светски експонат!
Добија се у главним и специјал. трафикама.

Жовац „многи“ Жовац!

може свако без нарочитог знања месечно до **1000** круна поштено и без трошка заслуживати. — Пошаљите одма своју адресу под **Ug. 180.** на Annoncen Abtheilung des **„MERKUR“, Mannheim** (Baden) Postfach 351. 1022 7—50

ЗА АГЕНТА У МЕСТУ (PLATZAGENT) И ПУТЊИКА

може у мојој агентури за колонијалну робу млад човек добити од 1. јануара 1904. г. стално место. Исти мора влатати немачким и мађарским језиком. Они, који су у таквом својству у послу били имају првенство.

Понуде на немачком или мађарском језику треба упутити на

Милана Недељковића
989 10—10 Szeged.

ОПОМЕНА!

1050 3—

Законом дозвољена и у трговини допуштен је само мој балсам једини са овом зеленом заштитном маском „ноне“ (калуђерице). Поруке и препродају од других законом недозвољених балсама судски прогоњујем.

Једино прави енглески
ЧУДНОВАТИ БАЛСАМ
Од с-нитетске власти и препоручен.

Опрема боца стоји под заштитном трговачког закона.

Искључиво једино место за произвађање и набавку јесте од власти концесионирана и од трговс. суда протоколисана фабрика балсама Апотекара **A. Thierry у Прегради код Rohitsch-Sauerbrunn-a.**

Овај балзам може се употребити споља и изнутра. Он: 1.) **Недостижив лек против свих плућних и грудних болести, ублажује катар и умањује лучење слузи, отклања кашаљ, који иде с боловима и лечи најзастарелије такве болести.** 2.) Од ванредногa је утецаја против запаљења грла, промуклости, против осталих болести у грлу. 3.) Коренито уклања грозница. 4.) Ванредно лечи болести црне џигерице, у стомаку и цревима, особито грчеве у стомаку, колику и кидање у телу. 5.) Одузима болове и лечи шуљеве. 6.) Нежно поправља столицу и чисти крв, чисти бубреге, ослобађа од меланхолије и хипохондрије, поправља апетит и варење 7.) Лечи сваку зубобољу, као болове вилица, шупљину зуба и неугодан задај уста и одклања подригивање. 8. Врло добро средство против глисте, пантљикара и падавица 9.) При спољној употреби је од ванредног утецаја на ране, било нове или старе ожиљке, израстке на телу, ротлауфа, оток руку, бубуљице, ојеле делове, **на опечене и смрзнуте удове,** на огреботине, аушлоге итд. отклања главобољу, зујање, севање, реуму, зујање у ушима итд. о чему опширна упутства дају извешћа. 10. Особити је лек за сваку болест с поља и изнутра, лечи брзо и добро, а уз то је врло јефтин, за сваку кућу од особите вредности, те неби требало никад да фали, ако наиђе инфлуенца, за време колере и других заразних болести. Један једини покушај са овим балсамом свакога ће боље уверити, него ли сам овај оглас, да је балсам доиста лековит.

Прави и непокварен је овај балсам само тада, ако је свака бочица затворена са сребрном капслицом, у којој је утиснута моја фирма: **Adolf Thierry „Apotheke zum Schutzengel“ in Pregrada,** и где се налази упутство са том истом ознаком фирме. Зато треба тачно пазити увек на горњу фирму! *Где нема стовариште мога балсама, треба директ поручивати и адресирати:* **An die schutzengel Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn** Цена је плаћено за сваку поштанску станицу за 12 малих или 6 дуплих бочица 5 круна. Мање од 12 малих или 6 дуплих бочица не може се разашиљати Разашиљање бива само уз пошт. поузеће или уз предходно послату своту.

Adolf Thierry „Apotheke in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austria.

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ВЕЛИМИРА РАДАКА
У МИТРОВИЦИ
код лава — на главној пијаци

препоручује за наступајуће празнике своје обилато спабдевено стоваришие: шећера, кафе, пиринца, правог француског зејтина, бадема, грожђа, лешника, ораја, шљива, најфинијег рума, руског теја, колачића за теј, финих ликера, коњака, бермета, шпанских вина, правих карловачких суџука и сенефа, дневно фришка путера, варива, јужног воћа и т. д.

Роба је најбоље каквоће Цене умерене.
Послуга тачна. 1043 3-4

Ко хоће зајам?

Ко на своје непокретно имање хоће хипотекарни зајам нек се обрати на **Földhitel közvetitő hivatal Budapest VIII. Rákoczi utcza 25. szám.** (Посредовно звање за зајмове на некретнине).

Ово звање посредује (спровађа) зајмове на некретнине, главни му је смер пак, да помогне средњем сталежу и мањим газдама, зато посредује зајмове већ од **1000 круна почевши па на више.**

Ко на већ дигнут свој зајам високу камату плаћа, том ово звање јефтиним зајмом помогне. Ово звање новим зајмом исплаћује предходне дужнике и уз незнатну провизију свршава све послове око новог зајма. Спровађа зајмове на половину вредности накретнина и то на 20, 30, 40 и 50 година. Ако дужник тачно плаћа, зајам му се не може одказати. Напротив он може зајам заводу на делимично ил са свим натраг вратити. 1023

Ово звање за сад посредује зајмове са 4% камата. Коме је дакле зајам потребан нека се са пуним поверењем обрати на нас; ми на просто писмо сваком радо дајемо обавештаја.

Ко тражи зајам има да пошаље грунтовни извод и катастрални поседовни лист.

7—25 **Траже се заступници на страни.**

ОСНОВАНА 1870. ОСНОВАНА 1870.

СРПСКА ЗАДРУГА
ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ
У НОВОМЕ САДУ
ћурчијска улица бр. 6.

прима улоге на штедњу, на штедионичке књижице, у текућем рачуну, као и недељне уплате по 50 потура недељно на сваку честицу, на 1, 2 и 3 године, према жељи улагача, а по највећем каматњаку.

Пристојбу на камате наплаћује завод **сам.**

Издаје зајмове путем личног кредита и интабулација, као и предујмове на папире од вредности под најповољнијим условима.

Завод овај је основан 1870. године, дакле је један од најстаријих српских новчаних завода.

Са годином 1902-ом навршио је завод овај своју XXXII. пословну годину и његов завршни рачун (биланција) исказује имовину од **К 2,119.944·63 пот.,** према дуговима од **К 2,073.102 29 пот.,** те је тако чиста добит за **1902. г. К 46 842·34 п.**

Промет благајне у 1902. години износио је К 12,546.428·—, промет есконтних послова К 9,137.223·—, а **целокупан промет износио је К 40,200.722—.**

585 21—

ЈЕДНА ВАГА ЗА ДОМАЗЛУК БАДАВА!

Баснословно јефтино разашиљем из прецуног свог фабричног стовариштa моју светско признату и са свог изврсног квалитета опште обљубљену

робу од мексика-сребра

и то: 1029 4—25

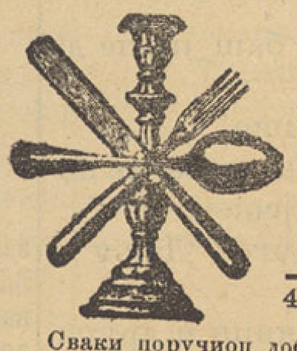

6 ком. стол. ножева, од максика-сребра
6 „ виљушака за јело „ „
6 „ кашика „ „ „ „
12 „ кафени кашика „ „
6 „ изврсних виљушака за десерт
6 „ „ ножева „ „
1 „ велика кашика за чорбу „
1 „ „ „ „ млеко „
2 „ врло елег. стол чирака за двор.

46 ком. свега за само 6. ф. 50 нов.

Сваки поручиоц добија бадава за премију гарантирану добру вагу за домазлук, која мери $12^1/_2$ кила. Мексико-сребро је са свим чисто бео метал, за чију трајност и изврсност каквоће писмено 25 година гаранцију дајем.

Разашиљање са поузећем или за готов новац упапред врши европско стовариште.

D. Alexander Scheffer,
Budapest, VIII., Bezerédy-utcza № 3,

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.